

MISKOLCI EGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
DEÁK FERENC ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

dr. Kriston Edit

**A „családi vagyonjog” egyes szerződéses viszonyai és a bennük
érvényesülő szerződési szabadság**

PhD értekezés tézisei

MISKOLC

2020

TARTALOMJEGYZÉK

I. Az értekezés célja, tárgya és tartalma	3
II. A kutatás során alkalmazott módszerek	5
III. A kutatás eredményeinek összefoglalása	6
III.1. Terminológiai javaslatok.....	6
III.2. A párkapcsolatban élők közötti szerződéses viszonyok rendszere	7
III.3. A családi vagyoni szerződésekben megjelenő szerződési szabadság.....	9
III.4. Az Európában alkalmazott vagyoni rendszerek.....	10
III.5. A szerződési szabadság családjogi korlátai – a családjogi alapelvek.....	11
III.6. A szerződési szabadság kötetmi jogi korlátai - a családi vagyoni szerződések érvénytelensége.....	12
III.7. A szerződési szabadság komplex korlátai - hitelezővédelem a családi vagyoni szerződésekben.....	13
IV. Az értekezés témájához kapcsolódó saját publikációk listája.....	15

I. AZ ÉRTEKEZÉS CÉLJA, TÁRGYA ÉS TARTALMA

A család jogrendszerünk egyik legalapvetőbb eleme, amelynek megítélése sokat változott történelmünk folyamán. Különösen igaz ez a mai társadalomban, ahol a felgyorsult és változó élethelyzetek újszerű megoldásokat, másfajta szemléletmódot követelnek meg. Ennek eredményeképpen a családi kapcsolatok rendszere továbbra is magába foglalja a tradicionális formákat, mint a házasság vagy a szülő-gyermek viszony, ugyanakkor a kor és a társadalom elvárásai alapján az újabb családformák is kivívták helyüket a jogi szabályozásban. A családi élet bensőséges, emocionális viszonyain túl a *gazdasági tényezők* is megjelennek, amelyek a családtagok vagyoni viszonyaira vonatkozó szabályozásban tükröződnek vissza.

A családjog hagyományosan a *magánjog integráns része*, hiszen az általa szabályozott életviszonyokban többnyire egyenjogú személyek állnak egymással mellérendeltségi viszonyban. *Önálló jogterület*, ami azonban számos esetben összefonódik más polgári jogi területtel.

A családjog szerves részét képezi a *családtagok vagyoni viszonyainak rendezése*, ami egyaránt hatást fejt ki a felek belső, valamint harmadik személyekkel szemben fennálló jogviszonyában. E sajátos jogviszonyban domináns tényező a *magánautonómia* érvényesülése, ami eléggé kiszélesíti a felek cselekvési szabadságát. Ennek biztosítása érdekében a családtagok vagyoni viszonyai vonatkozásában (illetve a családjog más területein is) a felek általi jogviszonyrendezést preferálja jogalkotásunk, és csupán ennek hiányában tartja szükségesnek a beavatkozást. Ez a megoldás a *családtagok vagyoni jogi szerződéseiben* ölt testet.

A kontraktusok megkötésének számos oka lehet, leggyakrabban viszont a kockázatos vállalkozások beindítása miatti aggodalom vagy az újbóli párkapcsolatból, házasságból eredő bonyolultabb személyi és vagyoni viszonyok indokolják azt. Előfordulhat azonban, hogy a teljes vagy részleges vagyonelkülönülés *kiszolgáltatottá* teszi azt a felet, aki egyáltalán nem, vagy csak minimális saját vagyonnal rendelkezik, egyrészt a gyermekek gondozása, nevelése miatt, vagy éppen azért, mert a másik fél helyett végezte a vállalkozás ügyintézését és így nem folytatott kereső tevékenységet. Emellett a szerződések gyakran idézik elő a családtagokkal ügyleti kapcsolatban álló *harmadik személyek sérelmét* is. Bár a családtagok megállapodása szerződés, és ebből fakadóan a szerződési szabadság elvének – mint kötetmi jogi alapelvnek – itt is érvényesülnie kell, ám a vagyoni jogi szerződések speciális jellegére tekintettel ez csak korlátozott mértékben valósulhat meg. A *korlátozás* azonban összetett formában jelentkezik, ugyanis a jogterületek közötti összefonódás szükségszerűen *komplex védelmi rendszert* is eredményez. Az értekezés célja a terjedelmi korlátokra tekintettel a párkapcsolatban élők

vagyonjogi szerződéseinek vizsgálata, hangsúlyt fektetve arra a kérdésre, hogy meddig terjed a felek szerződési szabadsága és milyen mértékben tartja szükségesnek a jogalkotás és a jogalkalmazás a magánautonómiába történő beavatkozást.

A dolgozat összeállítása során arra törekedtünk, hogy fokozatosan kerüljenek lehatárolásra a különböző kérdéskörök. Ennek megfelelően az *első érdemi fejezetet* annak szenteltük, hogy komplex szemléletmóddal és némi interdiszciplinaritással megfűszerezve, a jogági rendszereken keresztül vizsgáljuk a *családi jogviszony fogalmát*. A családi jogviszony fogalmi megközelítése számos kérdést felvet és a társadalmi elvárások nem minden esetben tükröződnek vissza a jogi megközelítésekben. Tagadhatatlan ugyanakkor, hogy a hagyományos családi kapcsolatok keretein a mai kor túllép és számos új forma kerül a jog védelme alá. Ezért tartjuk szükségesnek, hogy a családi jogviszony fogalma részletes és átfogó vizsgálatot kapjon, ugyanakkor le kívánjuk szögezni, hogy a definíció elemzését csupán a párkapcsolati formák vonatkozásában végeztük el, nem foglalkoztunk a szülő-gyermek viszony részletes elemzésével.

A *második érdemi fejezetben* a *családtagok közötti vagyoni viszonyokat* elemeztük, kitérve a jogtörténeti aspektusok vizsgálatára, majd a hazai helyzet bemutatására. Itt részleteztük azt is, hogy a családi jogviszony fogalmának változása szükségszerűen kihat a családtagok vagyoni viszonyaira, ami által a házassági vagyonjog egyeduralma megszűnik és bővül a vagyoni viszonyok köre. Ezek a jogviszonyok azonban számos hasonlóságot mutatnak, ami miatt indokoltnak tartjuk az egy közös terminológia alá vonásukat. Ennek megfelelően egy új fogalom, a *családi vagyonjog* kidolgozására tettünk kísérletet. A családi vagyonjog a jogalanyok szempontjából tágabb és szűkebb körben meghatározható fogalom, ugyanakkor az értekezés témáját csupán a szűkebb értelemben vett vagyoni viszonyok képezik, arra tekintettel, hogy a gyakorlatban ezeknek a szerződéseknek van elsődleges relevanciája és a szerződési szabadság köre ezekben az esetekben a leginkább vitatható kérdéskör.

A *harmadik érdemi szakaszban* a *családtagok szerződéses viszonyait* vizsgáltuk és elsősorban arra fektettük a hangsúlyt, hogy elhatároljuk más szerződéses viszonyoktól, illetve a családtagok közötti egyes vagyonjogi kontraktusokat is elkülönítsük egymástól.

A *negyedik érdemi fejezetben* a szűkebb értelemben vett *családi vagyonjogi szerződések tartalmát* vizsgáltuk. Itt elsősorban az Európában és hazánkban előforduló, a jogi szabályozás részét képező vagyonjogi rendszereket elemeztük, hiszen ezek azok, amelyek leginkább befolyásolják a kontraktusok tartalmát.

Az *utolsó* érdemi részben a *szerződési szabadság kérdéskörére* tértünk ki, részletesen vizsgálva a családjogi szabályozásból eredő korlátokat, a kötelmi jog által biztosított határokat, valamint a családtagokkal ügyleti kapcsolatban lévő harmadik személyek védelmét.

Mindebből látható, hogy az értekezést úgy igyekeztünk felépíteni, hogy a tágabb előkérdések (mint családi jogviszony → családi vagyonyog → vagyonyogi szerződések) felől haladunk a disszertáció témáját képező szűkebb problémakör, a szerződési szabadság érvényesülésének vizsgálata felé.

II. A KUTATÁS SORÁN ALKALMAZOTT MÓDSZEREK

Az értekezés elkészítéséhez többféle kutatási módszer együttes alkalmazására került sor. A disszertációban szereplő megállapítások forrásaként a jogirodalom számos produktumára, a kapcsolódó jogszabályok anyagára, valamint a kapcsolódó bírói gyakorlatra támaszkodtunk elsősorban. Figyelembe véve, hogy a vizsgálódásaink fókuszpontjában a hazai szabályozás áll, ennek megfelelően a magyar források, jogszabályok és döntések túlsúlya figyelhető meg és szerényebb számban, a nemzetközi kitekintéseknek megfelelő arányban használtuk a külföldi forrásanyagokat. A jogszabályok terén a Csjt., valamint a hatályos szabályanyagot magában foglaló Ptk. képezte elsősorban a vizsgálódás alapját, ugyanakkor a kapcsolódó jogszabályokat is feldolgoztuk. A joggyakorlatból elsősorban a Kúria állásfoglalásait, véleményeit, elvi döntéseit és egyedi határozatait emeltük ki és építettük be az *induktív módszer* segítségével.

A kutatási módszerek közül legfontosabbként a *normatív* és a *dogmatikai módszer* alkalmazását emelnénk ki, amely lényegében a disszertáció egészében nyomon követhető. A vizsgálódás alapját a hazai jogi környezet képezte, amelyben a hazai jogforrások vizsgálata hangsúlyosan megjelenik, így ahol szükséges volt, a *nyelvtani*, *logikai*, és *rendszerinteni értelmezés módszerét* is igénybe vettük. Ez utóbbi különösen nagy szerephez jutott a de facto élettársak jogviszonyainak elemzése során. Szintén alkalmaztunk *fogalomelemző* és *fogalomalkotó módszert*, elsősorban a terminológiai eltérések, ellentmondások feloldása érdekében. Ennek keretében a disszertációban elsősorban a családi jogviszony, a családi vagyonyog és a családi vagyonyogi szerződések definíciója képezte vizsgálat tárgyát. Szintén alkalmazásra került a *történeti módszer*, amivel a jogfejlődés különböző állomásait, valamint a hatályos szabályozáshoz fűződő viszonyrendszert elemeztük. Nyomon követhető még az értekezésben *jogösszehasonlító* és a *teleologikus módszerek* alkalmazása. A jogösszehasonlítás elsősorban az elhatárolási kérdések tisztázását szolgálta, valamint a nemzetközi kitekintésekben is megjelenik, míg a teleologikus megközelítést olyan esetekben alkalmaztuk, ahol a hatályos

szabályozás még nem rendelkezik megfelelő gyakorlati értelmezéssel, így például a de facto élettársak szabályozásánál. Mindezeket meghaladóan a dolgozat nem nélkülözi a *kritikai módszer* alkalmazását sem.

III. A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK ÖSSZEFOGLALÁSA

III.1. Terminológiai javaslatok

A családon belül tapasztalható élethelyzetek szükségszerűen igénylik a család fogalmának mai alapokon nyugvó értelmezését. Ebből adódóan szükséges meghatározni, hogy mely elemek képezhetik a definíció alapját. Az értekezés első érdemi fejezetében több nézőpontból, jogágakon és jogterületeken átívelően, összetett szemléletmóddal vizsgáltuk, hogy milyen tényezők lehetnek hatással a családi kapcsolatok meghatározásakor. A vizsgálódásokban a párkapcsolati formák vonatkozásában elemeztük a kérdéskört részletesen, amit egyértelműen az utóbbi évek jogalkotásában nyomon követhető eredmények indokoltak. A házasság tradícionális megkérdőjelezhetetlen és továbbra is domináns része a társadalomnak és a jogi szabályoznak egyaránt. Egyre nagyobb figyelemhez jutnak azonban a házasságon kívüli, illetve ahhoz közelítő együttélési formák, amelyek ma már szintén jogi védelemben részesülnek. Ennek megfelelően közös jellemzőket szükséges találni a témakör megfelelő vizsgálata érdekében. A párkapcsolatban élők mellett azonban ugyanolyan hangsúlyosan jelen vannak más családtagok is, akiket jelen disszertációban a CsJK által szabályozott rokon körrel azonosítottunk. E személyek között hasonló változások következtek be az utóbbi időben, mint a párkapcsolatban élők esetében, a szabályozás szintén bővült, ami indokolja az egységes közös terminológia alá vonásukat. Álláspontunk szerint a tudományos vizsgálódás szükségessé teszi, hogy a jogirodalomban megjelenjen a családi kapcsolatok egységes terminológiája, ugyanakkor úgy véljük a jogszabályokba történő beépítése lehetetlen küldetés. Ennek az az oka véleményünk szerint, hogy nem lehetséges olyan normaszintű meghatározás, ami a családi kapcsolatok valamennyi formáját képes leírni, beleértve azokat a helyzeteket is, amik más tudományágak (például a szociológia) által elismert, ugyanakkor a jogi szabályozásban nem megjelenő családi kapcsolatokat eredményeznek. Fontos tartjuk ugyanakkor, hogy a jogilag szabályozott családjogi kapcsolatok valamilyen formában egy meghatározásban öltsenek testet, így az értekezésben a családi jogviszony terminológiájával jellemeztük e jogviszonyokat.

A családjogi jogviszonyok változásai és a vonatkozó jogi normák bővülése szükségessé teszi, hogy a hasonlóságot mutató joghatásokat egységesen kezeljük. A vagyoni viszonyok kapcsán részletesen elemeztük és indokoltuk azt, hogy a különböző kapcsolatrendszerből adódó vagyoni jogi kérdések elméleti szempontból összevonhatók. Párhuzam figyelhető meg a különböző szabályozások között, ezért kísérletet tettünk egy új jogintézmény, a családi vagyoni jog tágabb és szűkebb körű meghatározására. A fogalommeghatározás kiindulópontját a családjog régóta fennálló és szerves részét képező házassági vagyoni jog adta, melynek elemzésével és az egyéb vagyoni jogi formákra történő rávetítésével jutottunk el ahhoz, hogy egységes terminológiát alkossunk. A fogalmat az alábbiak szerint határoztuk meg:

A családi vagyoni jog azon jogszabályok összessége, ami a jogilag szabályozott párkapcsolatban élő személyek és a CsJK által rokonnak minősített jogalanyok egymás közötti, valamint harmadik személyekkel szemben fennálló vagyoni viszonyait rendezi – a felek eltérő rendelkezésének hiányában – a tételes joganyag előírásai által meghatározott időszakra.

A szűkítéshez a jogalkotó általi különbségtételt vettük alapul, és ennek megfelelően a szűkebb családi vagyoni jog fogalmát már csak a párkapcsolati formák vonatkozásában javasoltuk meghatározni az alábbiak szerint:

a szűkebb értelemben vett családi vagyoni jog azon jogszabályok összessége, ami a házastársak, bejegyzett élettársak és de facto élettársak egymás közötti, valamint harmadik személyekkel szemben fennálló vagyoni viszonyait rendezi – a felek eltérő rendelkezésének hiányában – az életközösség fennállása és a házasság, bejegyzett élettársi kapcsolat vagy de facto élettársi kapcsolat megszűnésének esetére.

A vagyoni viszonyok változása azonban szükségszerűen hat a szerződéses vagyoni jogra is, ami alapján szintén szükséges egységes fogalom alá vonni a vagyoni jogi kontraktusokat. Ennek megfelelően és a korábbiakhoz igazodva összefoglaló elnevezésként javasoltuk a *családi vagyoni jogi szerződés* fogalmának alkalmazását.

III.2. A párkapcsolatban élők közötti szerződéses viszonyok rendszere

Tekintettel arra, hogy a dolgozat témáját a jogilag szabályozott párkapcsolatban élő személyek közötti vagyoni jogi szerződések képezik (amelyet a disszertációban a szűkebb értelemben vett családi vagyoni jogba tartozó szerződéses viszonyokkal azonosítottunk), ezért a szerződéses

viszonyok rendszerét ezen jogalanyok tekintetében határoztuk meg. Úgy gondoljuk azonban, hogy a disszertációban ismertetett felosztás valamennyi családtag esetében alkalmazható. A családtagok közötti jogviszonyok a magánjog más területeihez képest megkövetelik a magánautonómia legmagasabb fokának érvényesülését. Ez az elv mind a jogalkotásban, mind a joggyakorlatban kifejezésre jutott az idők folyamán. A magánszféra biztosításának egyik eszközeként a jogalkotó a jogviszonyok rendezésének szerződéses módját preferálja elsősorban, amely a tételes jogban is kifejezésre jut. Nem túlzás azt mondani, hogy a családjog valamennyi területén a megegyezésen alapuló rendezési módok élveznek elsőbbséget és csak ezek hiányában lépnek életbe a Ptk. vagyoni jogi rendelkezései.

A családjogban megjelenő szerződéses viszonyok három részre bonthatóak: beszélhetünk egyfelől a családtagok közötti, személyes jogviszonyokat is rendező kontraktusokról, másrészt a családi vagyoni jog szerződéses viszonyairól, illetve azokról a kontraktusokról, ahol sajátosan keveredik a személyi és vagyoni viszonyok köre. Az élethelyzetek komplexitása alapján mindenképpen megkérdőjelezhető, hogy kell-e és lehetséges-e élesen elválasztani a családjogon belüli viszonyokat. Álláspontunk szerint a családi vagyoni jogi szerződések szűkebb és tágabb értelmezése választ adhat erre a kérdésre, aminek meghatározására kísérletet tettünk a disszertációban. Ennek megfelelően a családi vagyoni jogi szerződések tágabb fogalmi körébe beletartoznak mindazon kontraktusok, amelyeknek részben vagy egészben vagyoni jogi jellegzetességei vannak. Következésképpen ide tartoznak a házastársak, bejegyzett élettársak és de facto élettársak vagyoni viszonyait az életközösség idejére és esetleges megszűnése esetére rendező szerződések, valamint a lakáshasználati és tartási kontraktusok egyaránt. A szűkebb értelmezés szerint azonban már csak a Ptk-ban is nevesített vagyoni jogi szerződések képezik a családi vagyoni jogi szerződések körét, nevezetesen a Ptk. 4:63. § és 6:515. § szerinti vagyoni jogi szerződések, a házastársak bejegyzett élettársak és de facto élettársak vagyoni viszonyait felszámoló megegyezések, illetve a házastársak, bejegyzett élettársak, valamint a de facto élettársak közötti egyszeri szolgáltatásra irányuló szerződések. A dolgozat terjedelmi korlátaira, valamint a bírói gyakorlatban tapasztalható jelentőségükre tekintettel a vizsgálódások körét az utóbbi, szűkebb körben meghatározott családi vagyoni jogi kontraktusok képezik, ebből adódóan a disszertáció későbbi fejezeteiben a családi vagyoni jogi szerződés terminológiát ezekre a szerződésekre alkalmaztuk.

Kísérletet tettünk ezt meghaladóan a szűkebb értelemben vett családi vagyoni jogi szerződések rendszerének áttekintésére, valamint vizsgálat tárgyává tettük, hogy milyen hasonlóságok és különbségek jelentkeznek a vagyoni jogi szerződések különböző típusai között. Az eredmények a hasonlóságok oldalára billentették a mérleget, ami alapján bizonyítást nyert,

hogy értelmezhető a családi vagyoni szerződés, mint összefoglaló terminológia. Az elhatárolásokat követően már egységes rendszerben vizsgáltuk a vagyoni szerződés legfőbb jellemzőit, így a szerződések alanyi körét, időbeli hatályát, alaki követelményeit és a módosítás, valamint a megszüntetés lehetőségeit. Az elemzés alapját a házassági vagyoni szerződések részletszabályai képezték, hiszen a Ptk. ezt tartalmazza részletesen, ugyanakkor kitértünk azokra az elemekre is, amelyek az egyes szerződéstípusoknál különbségként, eltérésként jelentkeznek.

III.3. A családi vagyoni szerződésekben megjelenő szerződési szabadság

A szerződési szabadság érvényesülése fontos részét képezi a családi vagyoni viszonyoknak. A családtagok közötti privátautonómia nehezen tűri akár a jogalkotói, akár a más módon történő beavatkozást, ugyanakkor adódnak olyan helyzetek, amik szükségessé teszik azt. A szerződési szabadság korlátjai komplex rendszert képeznek a családi vagyoni szerződésekben. Ennek oka, hogy a korlátok által biztosított védelem két irányba hat: segítséget jelent egyfelől a kiszolgáltatott helyzetben lévő családtagnak, másrészt védelmet biztosít a családtagokkal ügyleti kapcsolatban álló harmadik személyeknek. A komplexitás másik fontos oka a jogterületeken való áthatás, hiszen a vagyoni szerződések elsősorban a családjog, másrészt viszont a kötelmi jog hatálya alá tartoznak. Ebből adódóan találunk olyan korlátokat, amelyek tisztán családjogi normákból erednek, illetve olyanokat is, amik kötelmi természetűek, ugyanakkor a családi jogviszonyhoz idomulnak. Tisztán családjogi korlátként értékelhetők a CsJK elején elhelyezett alapelvek, különös tekintettel a méltányosság és a gyengébb fél védelmének szem előtt tartására. A bíróságok azonban számos esetben hangsúlyozták, hogy az alapelvek csak szélsőséges esetekben képezhetnek gátat a szerződési szabadság számára. Kötelmi jogi limitként azonosíthatók a szerződés érvénytelenségét, valamint hatálytalanságát előidéző körülmények, amelyek közül a joggyakorlattal összevetve az akarathibák bírnak jelentőséggel, valamint a jóerkölcsbe ütköző, a jogszabályba ütköző szerződési feltételek és a színlelt szerződések. A hatálytalanság kapcsán a hitelezői érdekek védelmében a fedezetelvonásból eredő relatív hatálytalanság a fő korlát. A hitelezővédelem azonban fokozottabban jelentkezik a családjogi szabályozásban, így különösen a Ptk. 4:41. § és 4:67. § vonatkozásában, amelyekben a jogalkotó speciális családjogi normaként deklarálta azt.

III.4. Az Európában alkalmazott vagyoni jogi rendszerek

Az Európai államok családi jogi szabályozásának szinte kivétel nélkül részét képezi a párkapcsolatban élők közötti vagyoni jogi szabályozás. A legtöbb országban a házastársak vagyoni viszonyainak rendezése jelenik meg a jogi normák soraiban, ugyanakkor ahol az alternatív párkapcsolati formák is jogi védelemben részesülnek, ott természetesen ezen kapcsolatrendszerek vagyoni jogi szabályozása is jelen van. A disszertációban külön fejezetet szenteltünk az Európa szerte alkalmazott vagyoni jogi megoldások rendszerszintű bemutatására, amellyel a célunk az volt, hogy egyfajta sajátos logikai rendszerbe helyezve mutassuk be a főbb jellegzetességeket. A szakirodalomban természetesen megjelennek ezen vagyoni jogi modellek ismertetései elemzései, egységes vizsgálattal azonban még nem találkoztunk. Mivel a legtöbb országban a házastársak közötti törvényes vagyoni jogi szabályok vannak jelen hangsúlyosan, így az elemzések során ezt emeltük ki. Ennek oka, hogy a vagyoni jogi szerződésekben szinte kivétel nélkül a szerződési szabadság érvényesül, így a tartalom kialakítása a felekre van bízva. Vannak jogrendszerek, amik a tartalom kialakításához alternatív szabályokkal segédkeznek, ugyanakkor teljesen egyedi tartalom is kialakítható. Éppen ezért a rendszerszintű jellemzőket nehéz vizsgálni a kizárólagosan vagyoni jogi szerződésekben alkalmazható megoldásokon keresztül. Minden jogrendszerben normaszinten jelen vannak ugyanakkor a törvényes vagyoni jogi szabályai, amelyek mind besorolhatóak a három nagy csoport egyikébe. Ezek elemzése már célravezetőbb és így feltárhatóak a rendszerszintű sajátosságok.

Az Európában alkalmazott vagyoni jogi rendszerek rendkívül színes képet mutatnak a törvényes vagyoni jogi rendszerekről, ami egyrészt tükrözi a jelenkori társadalmi és gazdasági helyzetet, valamint az államok párkapcsolati formákról kialakított véleményét. Egyes szabályozások a felek autonómiájára épülnek, mások azonban a szolidaritást és a felek együttműködését hangsúlyozzák. A jogi megoldások három nagy csoportba sorolhatóak: a felek vagyoni jogi viszonyainak összevonását megvalósító *vagyonösszesítő rendszerekbe*, a vagyoni jogi függetlenséget biztosító *vagyonelkülönítő rendszerekbe*, valamint a két szélsőséges megoldást vegyítő *vegyes szerzeményi közösségekbe*. A vagyoni jogi összevonás és a vagyoni jogi elkülönítés kevés jogrendszerben jut szerephez, mint törvényes vagyoni jogi megoldás, ugyanakkor a szerződéses jogban kiemelt szerepük van, főként a vagyoni jogi elkülönítésnek. A vegyes rendszerek törvényes vagyoni jogként való alkalmazása sokkal elterjedtebb, ezen belül is a reálszerzés elvét megvalósító vagyoni jogi közösségi modellek fordulnak elő leggyakrabban.

A magyar szabályozás is a házastársak törvényes vagyoni jogaként ezt a megoldást alkalmazza, viszont a de facto élettársak esetén az értéktöbbleti elven alapuló közszerzeményi

rendszerek sajátos megoldása jelenik meg. A fejezet második felében ezen megoldásokat is elemeztük elsősorban amiatt, hogy rámutassunk a rendszerben rejlő bizonytalan elemekre, amik okot szolgáltathatnak arra, hogy a felek vagyoni jogi szerződést kössenek. Ezt meghaladóan vizsgálat tárgyává tettük a Ptk. alternatív, kifejezetten a vagyoni jogi kontraktusokra ajánlott részeit is, a közszerzeményi rendszert és a vagyonekülönítési rendszert.

III.5. A szerződési szabadság családjogi korlátai – a családjogi alapelvek

A CsJK bevezető szakaszaiban megfogalmazott alapelvek olyan többletalapelvek, amelyek a családi viszonyok sajátosságainak a figyelembevételével kerültek kiemelésre. Ezek az elvek nem újszerű elemek a családjogi szabályozásban, az idő folyamán a bírói gyakorlatból fokozatosan épültek be a joganyagba is. A CsJK négy alapelvet rögzít, még hozzá a házasság és család védelmének elvét, a gyermekek érdekének védelmét, a házastársak egyenjogúságának kívánalmát és a méltányosság és gyengébb fél védelmének biztosítását. E négy alapelv közül a méltányosság és a gyengébb fél védelme az, amely megjelenik a vagyoni jogi kontraktusok bírói gyakorlatában, így a disszertáció is súlyozottan ezzel foglalkozik.

A CsJK szerint a családi jogviszonyokat méltányosan és az érdekei érvényesítésében gyengébb fél védelmét figyelembe véve kell rendezni. Azáltal, hogy a jogalkotó jogszabályi szintre emelte és általánossá tette az alapelv alkalmazhatóságát, elérte, hogy a jogi védelem minden családjogi jogviszonyra kiterjedjen, beleértve a családi vagyoni jogi szerződéseket is. Ez a megoldás azonban kollíziót idéz elő a szerződési szabadság elvével, amit a bírói gyakorlat a szerződési szabadság elvének javára oldott fel. eltérően kell értékelni és alkalmazni a méltányosságot a családtagok közötti szerződéses vagyoni jogban, hiszen ott nem a felek közötti vagyoni egyensúly, mint inkább a szerződéses akarat érvényesülése a cél. Ez pedig szükségszerűen idézhet elő vagyoni egyenlőtlenséget. Emellett szintén fontos a szerződő felek motivációjának alapos feltárása, azaz, hogy mi vezette a feleket az esetlegesen kirívó tartalmú, akár a társadalmi értékítélettel is szembemenő szerződések megkötéséhez. Az emocionális tényezőknek kiemelt szerepe van, hiszen amíg minden rendben van a kapcsolatban és a felek ebben az állapotban kötik meg a megegyezést, bármely befolyásoló tényező nélkül, akkor az is méltánytalan helyzetet eredményezne, hogy később, az elmérgesedő viszonyban már méltánytalanságra hivatkozva támadják a szerződésüket. A vagyoni jogi szerződés olyan kockázati elemet tartalmaz, amellyel a feleknek már a szerződés megkötésekor számolnia kell. Előfordulhat, hogy egyiküknek a szerződéstől várt vagyoni számításai beválnak, míg a másik fél – akár önhibáján kívül álló okokból is – hátrányosabb helyzetbe kerül. A méltányosság

alapja az egyéniesítés, ennek megfelelően a célja annak elkerülése, hogy az absztrakt jogszabályi előírás alkalmazása adott esetben igazságtalan eredményre vezessen. A szerződés azonban konkrét módon, az egyéni igényekhez igazítva rendezi a jogviszonyt, amelyhez a bíróság és a felek kötve vannak. Következésképpen erősen megkérdőjelezhető a jogszabályok azon értelmezése, amely pusztán méltányossági alapon lehetővé teszi a szerződés előírásaitól eltérő jogrendezést. Ez ugyanis a méltányosság érdekkiegyenlítő céljának a feladását jelentené, ami azzal a következménnyel járna, hogy a felek nem bízhatnak kellőképpen a szerződésben, hiszen a bíróság széles körben beavatkozhatna a szerződéses viszonyukba. Éppen ezért helytálló *Kőrös András* azon megállapítása, miszerint a méltányosság csak kivételesen alkalmazható a szerződéses vagyoni jogban. Ezt erősíti továbbá a Kúria ítélkezési gyakorlata is, amelyet a sajátos értelmezés bemutatása érdekében részletesen elemeztünk a disszertáció kapcsolódó fejezetében.

Az alapelv második fele a *gyengébb fél védelmének* biztosítása, amely szorosan összefügg a méltányosság gyakorlásával. A jog világában ugyan nehéz módot találni arra, hogy a szociális szempontok és kirívó egyedi körülmények is értékelésre kerüljenek a konkrét normákban. A korábbi magánjogi szabályozás neuralgikus pontja volt, hogy egyenlőnek tekintette a gyakran – gazdasági, szociális, képzettségi stb. szempontból – távolról sem egyforma esélyekkel rendelkező jogalanyokat. Az alapelv azonban lehetőséget biztosít ezen szempontok megfelelő korrekciójára, ami a családjogban inkább a koránál, egészségi állapotánál, lehetőségeinél fogva segítségre szoruló, kiszolgáltatott fél oldalán érvényesül. A gyengébb fél védelmének biztosítása azonban – tekintve, hogy szorosan összefügg a méltányossággal – szintén csak kivételes lehet a vagyoni jogi szerződésekben.

III.6.A szerződési szabadság kötelmi jogi korlátai - a családi vagyoni jogi szerződések érvénytelensége

Az érvénytelenség kapcsán arra az álláspontra helyezkedünk, hogy az érvénytelenségi okok rendszere és azok vizsgálata a vagyoni jogi szerződésekben nem indokolja a megkülönböztetett szabályozást, annak ellenére, hogy az értelmezés kapcsán mindenképpen fontosnak tartjuk az elvi különbségtételt az élethelyzetek eltérő volta miatt. Értve ez alatt, hogy másképp szükséges értékelnünk egy tisztán az üzleti élethez kapcsolódó jogviszonyt és egy emocionális alapokon nyugvó családi jogi helyzetet. A kialakult bírói gyakorlat egységessége is alátámasztja ezt. Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása azonban már neuralgikus terület. A családi vagyoni jogi szerződések esetében a tartós jellegre tekintettel nehéz a hagyományos, kötelmi jogi

jogkövetkezmények alkalmazása és a felek közötti jogrendezést is elnehezíti. Különösen igaz ez a felek belső jogviszonyában, ahol a folyamatos vagyonomozgások következtében éppen az elszámolás alapja kérdőjeleződik meg, nehéz a szerződéskötés kori állapotok rekonstruálása, nem is beszélve az értékviszonyok időközi változásairól. A törvényes vagyonyog szabályai azonban megfelelő háttérrel biztosíthatnak a családtagok közötti vagyoni viszonyok rendezésére.

III.7. A szerződési szabadság komplex korlátai - hitelezővédelem a családi vagyonyogi szerződésekben

A hitelezővédelem mind a családjogi speciális normák formájában, mind a kötelmi jog szabályain keresztül jelen van a családi vagyonyogi szerződésekben. Kétségtelen tény, hogy a jogalkotónak védelmet kell nyújtani azon harmadik személyek számára is, akik ügyleti kapcsolatba kerülnek a családtagokkal. Azzal is egyet értünk, hogy a védelemnek speciális formában, kifejezetten a családtagok és hitelezők vonatkozásában kell megvalósulnia. A vizsgálódások során ugyanakkor arra jutottunk, hogy néhány helyen szükséges pontosítani a normarendszert annak érdekében, hogy egységessé váljon valamennyi családi kapcsolat tekintetében a szabályanyag, illetve, hogy az értelmezés is egyértelművé váljon.

A hitelezővédelem legrégebbi eleme a szerződések alakiságának követelménye. A jelen szabályozás a korábbiakhoz hasonlóan fenntartja a korábbi előírásokat, aminek megfelelően a házastársak közötti kontraktusokat néhány kivételtől eltekintve típusától függetlenül közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni. Ez a követelmény szintén megjelenik a de facto élettársak esetén a Ptk. 6:515. § szerinti vagyonyogi szerződéseknel, valamint közvetve ugyan, de a törvényes vagyonyog szabályainak alkalmazása kapcsán is. Nincs azonban szabály a de facto élettársak egyszeri szolgáltatásra irányuló kontraktusaira, ami a de facto élettársak esetében gyengíti a hitelezők helyzetét.

Az alakiságon túl szükségesnek tartjuk a hitelező tájékoztatásának egységesítését az egyszeri szolgáltatásra irányuló szerződésekben, amire szintén nincs szabály a de facto élettársak esetében. Ennek megfelelően a családi kapcsolatok közötti kohéziót utalószabály által javasoltuk megteremteni, ami arra is kiváló lehetőséget biztosít, hogy a normarendszer egységes legyen valamennyi jogilag szabályozott párkapcsolati forma vonatkozásában.

A hitelezővédelem célja, hogy a családtagokkal ügyleti kapcsolatban lévő harmadik személyek ne kerülhessenek jogsértő helyzetbe azáltal, hogy a családtagok egymás között mozgatják vagyonukat. Ez a szituáció az üzleti élet más viszonyaihoz képest fokozottabb

védelmet igényel, amit a jogalkotó elsősorban a hitelező tájékoztatása által biztosít. Véleményünk szerint a harmadik személyek informálása lényeges, hiszen igényeiket akkor tudják megfelelő módon érvényesíteni, ha tudomással bírnak valamennyi, a jogviszonyukhoz kapcsolódó élethelyzetről. Fontos ugyanakkor az egyensúly megteremtése, értve ez alatt, hogy a harmadik személyek védelme nem valósulhat meg a családtagok rovására. A túlzott biztonság ellehetetlenítheti a családtagok belső jogviszonyát, a hiányos védelem viszont a hitelezők érdekeit sérti. Mindenképpen üdvözlendő, hogy a jogalkotó önálló normák által igyekszik megteremteni ezt az egyensúlyt, hozzáigazítva a családi kapcsolatokból eredő egyedi jogviszonyokhoz. Mindazonáltal véleményünk szerint az a számos értelmezési probléma, amit a disszertáció kapcsolódó részében részleteztünk szükségessé teszi, hogy a jogszabály pontosításra kerüljön. Az a határozott álláspontunk, hogy az egyensúly azáltal teremthető meg, ha a családtagok és a hitelezők közötti védelem kizárólagosan e három személy között fennálló jogviszonyra korlátozódik, azon belül is olyan helyzetekre, amikor a felek magatartása kifejezetten a valamelyik félre nézve hátrányos helyzet elérését célozza. Nem lehet indokolt olyan szabály, ami a felek közötti vagyonmozgás olyan eseteit is korlátozza, ami nem változtat az egyik fél helyzetén sem, még kevésbé akkor, ha előnyössé teszi azt. Ezen követelmények jelentős része a helyes értelmezés által már most is elérhető, ugyanakkor a meglévő joganyagok további pontosítására is tettünk javaslatot.

IV. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMÁJÁHOZ KAPCSOLÓDÓ SAJÁT PUBLIKÁCIÓK LISTÁJA

Van az a pénz? –Hasonlóságok és különbségek az élettársakra és a házastársakra vonatkozó vagyoni szabályok között. "A tudomány szolgálatában" PEME IX. Ph.D.-Konferencia, <http://peme.hu/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=214>

Az élettársi kapcsolatok szabályozása az új Ptk. tükrében. *Advocat* (Miskolc) XVII:(1-2) pp. 35-40. (2014) http://www.miskolciugyvedikamara.hu/files/113/Advocat_2014_1-2_komplett.pdf

Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek vizsgálata a házassági vagyoni szerződésekben. *Profectus in Litteris* VII., Debrecen (2015) 221-228.

Forms of relationships in hungarian civil law. In: Róth Erika (szerk.): *Via scientiae iuris: International Conference of PhD Students in Law.* 476 p. Gazdász Elasztik Kft., Miskolc, 2015. pp. 215-222.

A házastársak rendelkezési joga és az abból eredő felelősség egyes kérdései. In: Sági Edit (szerk.): *Decem anni in Europaea Unione III.: Miskolci Jogtudományi Műhely, Civilisztikai Tanulmányok.* Miskolc: Miskolci Egyetemi Kiadó, 2015. pp. 71-79.

Die Möglichkeiten der Regelung des Ehegüterrechts in der Europäischen Union. In: Prof. Dr. Szabó Miklós (szerk.): *Doktoranduszok Fóruma, A Miskolci Egyetem Álla- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa,* Miskolc, 2016. pp.197-202.

Az élettársak megítélése az alkotmányjog és a polgári jog szempontjából In: Hallók Tamás (szerk.): *Publicationes Universitatis Miskolciensis Series Juridica et Politica, Tomus XXXIV.* Miskolci University Press, Miskolc, 2016. pp. 226-239.

Inhaltsfreiheit und ihre Grenzen in den vermögensrechtlichen Eheverträgen. In: Bodó László (szerk.): *Jogalkotás és jogalkalmazás a XXI. század Európájában II.* Debrecen: Doktoranduszok Országos Szövetsége, 2016. pp. 51-57.

Mine, yours, ours? – Thoughts about the connection between marriage contract and immoral contract. In: Cristian Dumitru Mihes – Diana Cirmaciu: *Current questions and european answers ont he field of law and justice in Romania hand Hungary,* *Pro Universitaria,* Bukarest, 2016., pp. 111-117.

Thoughts about the Regulation of Matrimonial Property Rights in EU and in Hungary. In: Hurdík Jan, Dobrovolná Eva, Valdhans Jirí (szerk.): *Dny Práva 2015 = Days of Law 2015: Část VIII. Systémové otázky soukromého práva.* Brno: Masaryk University, 2016. pp. 157-163.

A házassági vagyoni szerződések általános szabályai a német és magyar jogban. In: Sági Edit (szerk.): *Jogalkotás és Jogalkalmazás a XXI. század Európájában,* Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest-Miskolc, 2017. 63-78.

Current question of property relations between civil partners. In: Kékesi Tamás (szerk.): The Publications of the MultiScience - XXXI. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference, Miskolc 2017.

A házastársak rendelkezési jogából eredő felelősségi kérdések. Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica, Tomus XXXV., 2017., pp. 325–337. http://www.matarka.hu/koz/ISSN_0866-6032/tomus_35_2017/ISSN_0866-6032_tomus_35_2017_325-337.pdf

Barzó Tímea – Kriston Edit: *Gondolatok a közszerzeményi rendszerben rejlő ellentmondásokról.* Miskolci Jogi Szemle: A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Folyóirata 13:(1) pp. (2018) 24-38.

A szerzeményi közösség szabályozása a német BGB rendszerében. Családi Jog 2018/3. szám 45-47.o.

A család és ami mögötte van – A szociológia válasza a fogalomalkotás tükrében. In: Prof. Dr. Szabó Miklós (szerk.): Doktoranduszok Fóruma, A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa, Miskolc, 2018. 63.-67.o.

A család fogalma a társadalmi innováció sűrűjében, különös tekintettel a jogi és szociológiai megközelítésre. Publicationes Universitatis Miskolcensis Series Juridica et Politica XXXVI : 2 (2018) pp. 396-407.

A de facto élettársi kapcsolat elmélete és gyakorlata – fogalmi nehézségek (I. rész) Advocat (Miskolc) XXI:(4) pp. 3-7. (2018)

Felelősségi kérdések a házassági vagyonjogban. In: Barta Judit-Barzó Tímea-Csák Csilla (szerk.): Magyarázat a kártérítési joghoz. Wolter Kluwer Kiadó, Budapest, 2018. 334-346.o.

A család megítélése Európában, különös tekintettel az azonos nemű párok helyzetére. In: Prof. Dr. Szabó Miklós (szerk.): Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium (Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai) Tomus 18. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2019. 85-96.o.

A családtagok vagyoni viszonyainak rendszere a Ptk. tükrében. Miskolci Jogi Szemle 2019/1. szám, 101-114.o.

A de facto élettársi kapcsolat elmélete és gyakorlata – 2. rész: Az élettársak közötti törvényes vagyoni rendszer. Advocat 2019/1. szám 13-20. o.

A családi vagyoni szerződések perspektívái Európában. In: Szabó Miklós (szerk.): Doktoranduszok Fóruma (Miskolc, 2018. november 22.) Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa, Miskolc, 2019. 81-85.o.

Relationship Forms in the Contemporary Hungary – in the Light of the European Trends. In: Zdeňka Králíčková - Martin Kornel - Jiří Valdhans (eds.): Days of Law 2018. Part one – Marriage for all? Acta Universitatis Brunensis Iuridicaeditio Scientia, Masaryk University Press, Brno, 2019. 101-109.o.

A családtagok közötti vagyoni szerződések érvénytelensége. In: Sági, Edit; Kriston, Edit (szerk.) Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban. Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért, Miskolc, 2019. 50-54.o.

A szerződése hatálya és a fedezetelvonás. In: Sági, Edit; Kriston, Edit (szerk.) Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban. Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért, Miskolc, 2019. 25-29.o.

A szerződés létrejöttének, érvényességének és hatályosságának általános megközelítése. In: Sági, Edit; Kriston, Edit (szerk.) Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban. Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért, Miskolc, 2019. 3-6.o.

A hatálytalan kontraktusok jogkövetkezményei. In: Sági, Edit; Kriston, Edit (szerk.) Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban. Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért, Miskolc, 2019. 37-39.o.

Az érvénytelenség jogkövetkezményei I. In: Sági, Edit; Kriston, Edit (szerk.) Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban. Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért, Miskolc, 2019. 29-32.o.

Az érvénytelenség jogkövetkezményei II. In: Sági, Edit; Kriston, Edit (szerk.) Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban. Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért, Miskolc, 2019. 33-36.o.

A házassági vagyoni jog harmonizációjának problematikus pontjai: A Tanács (EU) 2016/1103 rendelete a házassági vagyoni jogi kérdések rendezéséről. In: . Publicationes Universitatis Miskolcensis Series Juridica et Politica XXXVII/1 (2019) 438-447.o.

A de facto élettársi kapcsolat elmélete és gyakorlata – 3. rész: A de facto élettársi tartás. Advocat 2019/2. szám, 18-26.o.

A de facto élettársi kapcsolat és törvényen alapuló vagyoni viszonyaik. Ügyvédek Lapja 2019/9-10. szám

Házasságot minden(ki)nek? – Innovatív megoldások és társadalmi reflexiók a házasság jogintézményében. Innovatív magánjogi megoldások a társadalmi-gazdasági haladás szolgálatában (Tanulmánykötet), Magánjogot Oktatók Egyesülete, Miskolc, 2020. 130-136.o.
http://www.maganjog.hu/wp-content/uploads/2020/02/MOE_Innovat%C3%ADv-mag%C3%A1njogi-megold%C3%A1sok-a-t%C3%A1rsadalmi-gazdas%C3%A1gi-halad%C3%A1s-szolg%C3%A1lat%C3%A1ban.-Tanulm%C3%A1nyk%C3%B6tet.2020..pdf

A „családi vagyoni jog” és ami mögötte van – Párkapcsolatban élők közötti vagyoni viszonyok a magyar Ptk.-ban. In: Csák Csilla - Barzó Tímea - Dmitro Bielov - Yaroslav Lazur – Sibilla Buletsa: Modern researches: progress of the legislation of Ukraine and experience of the European Union. – Part 1., Izdevniecība “Baltija Publishing”, Riga, 2020. 77-92.